

Huis van Samenkomst

In de serie 'drie tenten'

18 augustus 2013

Waar het over gaat

Vandaag zouden we samenkomen in de tuin van het stadsklooster. Maar omdat de morgen met regenbuien begint zijn we toch maar bijeen gekomen in de Lukaskerk. Dat is in elk geval beter voor de geluidsinstallatie.

Het is de derde viering in de kleine serie over drie tenten. Vandaag gaat het over de tent van samenkomst. Tent van samenkomst of de tabernakel. De tent die Mozes naar de aanwijzingen van God liet maken en opbouwen. In die tent is de plaats van de ark en alle andere heilige, geheiligde voorwerpen voor de ontmoetingen tussen mens en de Ene, God. In die tent is God. Daarom heet die Tent van Samenkomst ook Woning van God of Huis van Samenkomst.

De Tent van Samenkomst wordt gemaakt na het sluiten van het verbond op de berg Horeb, de berg van de Tien Woorden en na het maken en aanbidden van het gouden kalf. In de tent van Samenkomst gaat de Ene mee op de tocht door de woestijn naar het land van de belofte.

Dit thema roept veel wakker. Veel meer dan er vandaag in de viering past. Ook wij zijn op weg, op onze levenstocht door de woestijn, land en tijd van crisis en beproevingen. We komen uit het land van de vleespotten. Land waar het allemaal niet opkon. Maar die overvloed was er niet voor iedereen. Dat land van overvloed is ook het land van de slavernij.

Uit dat land kunnen we weg. De vrijheid is ons aangezegd. Maar wie de rijkdom van de goedgevulde vleespotten niet kan missen, heeft het zwaar op de tocht door de woestijn.

De weg door de woestijn is een leerweg. Een van dorst, bitterheid en verlies om te leren dat er water genoeg kan zijn, dat er feest kan zijn en overvloed als we omzien naar de kinderen, de zwakken, de kleinen. In de tent van Samenkomst leren we dat we niet alleen door de woestijn hoeven gaan.

Lezing Exodus 1

De ENE spreekt tot Mozes en zegt:

2 op de dag van de eerste maand, op de eerste na nieuwe maan, richt je hem op, de Woning, de tent van samenkomst.

3 Neerzetten zul je dáár de ark met de overeenkomst; overhuiven zul je de ark met de voorhang.

4 Naar binnen brengen zul je de tafel en toebereiden wat daar toebereid moet worden; naar binnen brengen zul je de menora en haar lampen aansteken.

Zo doet Mozes en hij richt de tent op; met alle altaren, het wasbekken, de voorhof en zalft de tent van Samenkomst en Aäron en zijn zonen ter heiliging.

34 ¶ Dan overdekt de Wolk de tent van samenkomst; de glorie van de ENE heeft de Woning vervuld.

35 Mozes is niet bij machte geweest te komen in de tent van samenkomst want de Wolk hield daarboven woning,- de glorie van de ENE vulde de Woning.

36 Als de Wolk opstijgt van boven de Woning breken de zonen Israëls op,- op al hun tochten.

37 En als de wolk niet opstijgt breken ze niet op,- tot aan de dag dat hij wel opstijgt.

38 Want de Wolk van de ENE is boven de Woning overdag, en een vuur is daarin 's nachts aanwezig,- voor de ogen van heel het huis Israëls, op al hun tochten!

Overweging

Gemeenschap voor een volk onderweg

Het volk was op reis, geen huis, een tent nog niet eens. Maar wel een tabernakel, een huis voor de samenkomst. Een huis zo gedetailleerd beschreven, zo precies en dat terwijl je op de vlucht bent.

Loslaten

In de vorige viering van de Dominicus, in de duinen was het thema: wat wil jij bij je houden, wat kun jij loslaten? Wel, Het volk wordt uit het slavenhuis op weg gestuurd naar de vrijheid. Dat is geen gemakkelijke bevrijding, maar een moeilijke weg van loslaten, want slavernij zit diep in je ziel. Je hoort ze bij voortdurend terugverlangen naar de vleespotten. Nee, je vrij maken is worstelen.

Wat is er wel niet nodig om vrij te worden? Wat is ze nu overgebleven? Elkaar, een leider en een richtinggevend element: De wolkkolom ging hen overdag vooruit en 's nachts was er die vuurkolom.

De lezingen: de psalmen en het verhaal uit Exodus? Gerijmd of ongerijmd?

Psalm 133 haalde mijn goede vader altijd snerend aan als zijn drie dochters weer eens aan het kiffen waren. "Aaaaai ziet hoe goed hoe lieflijk is het dat dochters van het zelfde huis samenwonen". En dat dan zuchtend. Nou, dan wisten we het wel.

In groter verband zien we vol schrik en verdriet hoe broedervolkeren elkaar naar het leven staan. Syrie, Egypte, Tunesie, een vergane lente. Moslimbroeders gedood, een koptische kerk die de kant van het leger kiest, kerken in brand. De vredesbesprekingen tussen Israel en Palestina zijn weer aarzelend op gang. Wat is nodig gemeenschappelijk belang te benoemen, om gemeenschap te ervaren?

Ai, ziet. Wat maakt gemeenschap en gemeenschappelijk wonen mogelijk? Ooit kon dat toch?

Ik lees nu een al wat ouder boek van Dave Eggers: Wat is de Wat? Een boek over de Lost Boys van Soedan. Duizenden jongens op de vlucht voor de rebellen, voor de Arabieren, voor het Ethiopische leger, in feite broeders en zusters op de vlucht voor broeders en zusters. Een schrikwekkend verhaal.

Is er een ark? Een tabernakel? Een vuurkolom of wolkkolom. Nee.

Wel zijn er af en toe jongens die de leiding nemen. Mensen die zich – voor een moment – ontfermen over de jongens. Richting geven.

De gemeenschap voor een moment. Die momenten waren wel bepalend voor leven en dood.

Los van het feit dat die ark en die tabernakel aan zoveel voorschriften moesten voldoen is het feit dat die tent van samenkomst er was en dat die ark van het verbond er stond al een focuspunt. De mensen konden ergens zich verzamelen en er was een gelofte: ik zal er zijn.

Wat maakt nu toch een gemeenschap?

Vorige week werd Jos Lambrechtse gecremeerd. Heel veel mensen waren aanwezig, ik was wel onder de indruk. De gemeenschap vanuit de Lukaskerk droeg haar naar haar laatste plek. Dat lost Tines "alleen zijn" nu niet op. Wel is haar uitvaart een gedeelde ervaring, ieder voelt mee en voelt de nieuwe en oudere pijn. Wat maakt dat al die mensen er wilden zijn? En wat gebeurt er op de momenten van stilte? Als Jaap zoekt naar woorden? In de stilte, in de ontroering kan Gods aanwezigheid voelbaar worden.

Dat is niet afhankelijk van een **plaats**, wel van **ruimte**. Niet van een kerk of tabernakel, wel van het arrangement dat die kerk of die tent biedt.

Dan die drie psalmen:

Marie v.d. Zeijde laat psalm 131 zeggen: Ik begeef mij niet in wat mij te groot is, te wonderbaarlijk voor mij, nee, bedaren liet ik mijn ziel als een kind geborgen bij de moeder.

Voor ons spreekt er een verlangen uit naar gekend zijn, ook door jezelf.

Een zijsprong: Lucifer en Arhiman

Leo vertelde in de voorbereiding over een beeld uit de antroposofie – we zijn vaak onmachtig om onszelf echt te laten zien aan een ander mens en ik denk soms ook om mezelf helder onder ogen te hebben. Ik zet dan een beeld neer dat alles kan. In de antroposofie noemen ze dat je Lucifer. Een mooier, knapper, beter ik naar voren schuiven - en mensen, echt, ik ken hem - dat kost veel energie, voortdurend alles aanpassen aan dat beeld van mij.

Een andere kant is het naar voren schuiven van je onmachtige kant. nee, laat maar, dat gaat me niet lukken. nee, laat maar, ik heb daar geen verstand van, dat is niet mijn ding, zeg maar. Het duister waarin je je zelf verstopt. De Ahriman. Beide manifestaties zijn uitingen van angst, een duistere spiegel, lijkt me.

Tussen die twee is de ruimte waar jij echt woont. De uitdaging van het menszijn is dat stuk tussen die twee duisternissen te vergroten. Je eigen ontwikkelingsgang te maken. Ik vond dat erg boeiend om te horen. De Lucifer die ons jong en krachtig en almachtig wil laten voordoen en die Ahriman die me veroudert en me laat verstoppen.

Zet ik daar psalm 131 naast dan ervaar ik dat als zo'n verademing. Gewoon mezelf laten zien, niet groter niet kleiner, zo gerust als een kind aan de borst van haar moeder! Pas dan is er dus ruimte om een woning te zijn voor het goddelijke in mij, een woning voor God. We zongen dat in psalm 132, een plaats waar Hij rusten kan in mij is er pas als ik kan rustig kan zijn bij mezelf.

Is dit alles niet te individueel. Te veel soof, te soft en te weinig gericht op het grotere geheel? Nee, in Exodus wordt gesproken over de wolkkolom, de Sjehina, Gods aanwezigheid, die daalt neer als de tabernakel gereed is, De mens, jij, ik die de kwetsbare kant laat zien heeft kracht genoeg om een ander mens toe te laten. Dat is de uitnodiging van psalm 131, de openheid, de uitnodiging naar die A/ander kan pas komen bij aanvaarding van je eigen unieke menszijn.

Waarom is het er dan zo vaak niet?

Ik kan/we kunnen niet steeds en overall ons kwetsbaar maken. Wat is er nodig om daar af en toe weer bij te komen? Is dat dan ook niet bij het stille?

Ik voerde vorige week een gesprek met een man die zijn broer aan de alcohol verloren was. Zijn broer werd gek van al die mensen om hem heen die het beste met hem voor hadden. Zijn zussen met soep, de hulpverleners met een woning, de verslavingszorg met pillen. Hij kon alleen zijn broer bij hem hebben die hem zelfs kon overgeven aan de dood in de goot. Hij zei, kon er maar iemand stil zijn bij me.

En dan de beelden van een vergane Egyptische lente? de verhalen van de Lost boys, die Lost blijven, vaak de rest van hun leven? Je kind dat al een jaar zoekt naar de zin van zijn bestaan? En dat uithouden en er bij blijven?

Het goede toelaten. Dan is er ook psalm 133. Ik deed een onderzoek in Hoorn, vandaar dat ik heel veel verschillende mensen sprak. Confronterend voor mij was een kort gesprekje met een man die al 30 jaar gebruikt en een zwervend bestaan leidt. Ik vroeg hem: kan jij nu ook nog de goede dingen toelaten, even voelen dat er ook iets goeds kan zijn, kan jij dat nog toelaten?

Hij zei: en jij dan? We aten toch net samen die taart die Jolanda meenam. Was toch goed? Bingo. Ik was er aan voorbij gegaan. We waren samen stil. In termen van deze viering: In de tabernakel van de nachtopvang zakte de wolkkolom Even maar. De volgende ochtend werd ik wakker thuis. Hij werd om 9.00 uur 's morgens met een boterham weer buiten gezet. Zo is dat.

We zingen straks: en even werd wat ik jou vraag en jij mij vraagt vervuld en één, toen ging jij heen en bleef

ik met mijn droom alleen.

God geve dat wij voortdurend die kleine ruimten, die tabernakels blijven creeren waar ik genoeg heb aan wie ik ben, waar God mag rusten en mijn broeder, mijn zuster samen met mij kan zijn. Soms even, en toch....

Vorbeden

Ik nodig jullie zo dadelijk uit om een voorbede te doen voor iemand die steun nodig heeft, aandacht voor de moeilijkheden in het leven, of warmte . Je kunt dan een bloem in de vaas zetten. Moge de goede geur van al de gebeden en bloemen opstijgen tot voor zijn aangezicht

Goede God,
vader en moeder van het leven en het licht,
Hoor toch ons bidden .

Jij, die niet ver en onbereikbaar bent,
maar nabij, die bij ons woont .

Die met ons mee gaat door de woestijn
van het leven.

Geef ons brood voor onderweg.

Geef ons te drinken uit uw levensbron.

Ik vraag uw ontferming voor deze wereld,
waarin haat en angst geweld en terreur uitoefenen.
Schenk toch waarachtige vrede door de kracht van de liefde.

Zegen

Zo voelt het, zijn met
velen, veilig -
dauw daalt neer
van hoog gebergte
in de morgenzon.

Je kent elkaar
je weet wie bij je hoort
gezegend ben je

zo voelt de nieuwe wereld
die komen zal.

Uit psalm 133 in de Vrije vertaling van Huub Oosterhuis